

I.

Verjel sem vedno v luči moč,
ki vlada brezdnom mraka;
a vendar večkrat mi oko
grenké solzé pretaka.

Iz morja solz se naenkrat
pošast pred me postavi
in tožni kaže mi obraz,
ki se O bup ji pravi.

Upadlo lice kaže mi,
s pogledom mračnim mami,
v objem me stiska, ah, že svet
mi gine pod nogami.

Potem sledi:

II.

V temini blodi moja duša
za lučjo vrši megleno,
polj elizejskih več ne vidi,
zgubljena nad Geheno.

Tam gori pa nad dušo mojo
žaluje angel beli,
a tu smejo se zaničljivo
zavržencev krdeli.

Smejó zavrženci se z duše,
ker, kosček jasne moči,
ki solnce tvori, nima sile,
zlomiti žezlo noči.

Dodam še:

III.

Njim nevoščljiv sem, ki že spe v
grobovih,
zavitih v šelestečih trav tišine;
več ne ječi jim duh v teles okovih,
ne slišijo več stokov solz doline.

Oglašajo se spevi pri duhovih,
na lahkih krilih plavajo v daljine;
v obraz žari jim solnce in v njegovih
topé se žarkih in blišče z višine.

Le včasih se spustijo na mogile,
oblite s svitom meseca valovi
in lahno v travi svilnati šušitjo

in bitja, ki življenja boj jim sile
je strl in zdaj ječe tu nad grobovi
z otožnim spevom v sanje zatopijo.

Henrik Sienkiewicz: „**Na polu chwały**“
(Na polju slave). — S to povestjo se je obo-
gatalo poljsko slovstvo za nov biser. „Na polju
slave“ je lepa, slikovita, plastična povest z iz-
vrstno karakteristiko ljudi in časov in se čita
z napreženim zanimanjem do konca. Toda no-
bena povest Sienkiewicza še ni bila na Polj-
skem sprejeta tako hladno. Kritika jo komaj
omenja, čitajoče občinstvo je ravnodušno. Vzro-
kov je več: Sienkiewicz ni več modern.
Moda izbira pisatelje kot dama suknje. Sien-
kiewicz je star, on je romantik, sedaj so pa v
modi mladi, impresionisti, dekadenti. Res je
tudi, da se Sienkiewicz izpisuje in se njegovi

tipi in niti njegovih romanov vsi ponavljajo.
Vsi romani imajo podobno vsebino: Vitez se
zaljubi v devico, čudna usoda ju razbije in
sežene na razne strani in potem se po celem
romanu iščeta, dokler se na koncu ne najmeta.
Vse druge osebe in dogodki so samo figure,
ki pospešujejo ali zadržujejo to glavno de-
janje. Vedno isti motiv pa izgubi zanimivost.
Glavni vzrok pa, da je občinstvo postalo tako
hladno nasproti svojemu slavnemu ljubljencu,
so politične razmere. Revolucija je tako pre-
vzela vse mišljenje, da je vse drugo ostalo na
strani. To je glavni vzrok splošnega pojava
na Ruskem, da sedaj leposlovje prepada, knjige
in časopisi se ne kupujejo, na drugo stran
pa neizmerno narašča število političnih listov
in njihovih čitateljev.

PREGLED POLJSKIH ČASOPISOV.

Poljsko slovstvo je tako obširno in tako
bogato na najraznovrstnejših časopisih, da je
jako težko imeti vsaj čez važnejše jasen pre-
gled. Radi tega hočem tu po vrsti našteti in
opisati najvažnejše poljske časopise. Moj pre-
gled seveda nima nobenega znanstvenega na-
mena. Ustreči hočem samo onim, ki bi slu-
čajno kdaj radi zvedeli, kakšne vrste je ta ali
oni časopis ali kje se dobi, a nimajo pri roki
poljskih bibliografskih pripomočkov:

1. **Książka.** Miesięcznik poświęcony kry-
tyce i bibliografji polskiej. Izhaja v Varšavi
šesto leto po enkrat na mesec, urejuje Adam
Mahrberg. Zvezki imajo obliko velike osmerke,
po 36 strani v dveh vrstah, tisk je droben in
ličen, zunanost preprosta. To je jako važen
bibliografski list. Na prvi strani ima pod na-
slavom obširen seznamek vsebine dotične šte-
vilke in potem se pričinja takoj članek, ki ima
vsebino s polja poljske bibliografije. Po vstop-
nem in navadno edinem članku se pričenjajo
ocene. Ocenjujejo vsako knjigo strokovnjaki
dotične vrste. Najpred pride teologija; potem
bibliografija, enciklopedija, zborniki; dalje filo-
zofija, psihologija, etika, estetika; nato sledi
matematika in prirodoslovje; antropologija,
etnografija, arheologija; jezikoznanstvo, filo-
logija, zgodovina; slovstvena zgodovina in te-
orija; plastična umetnost; godba; pravo, so-
ciologija, ekonomija, pedagogika, knjige za
mladino; zdravilstvo; zemljepisje, krajeznas-
tvo, popotovanja; poezije, povesti, drame;
knjige za ljudstvo; publicistika; poljedelstvo,
gozdarstvo, vrtnarstvo; tehnika, raznoterosti.
Ocene so kratke, jedrnate, duh je zmerno libe-
ralen. Potem sledi kronika. Za kroniko se po-

daja pregled člankov najvažnejših časopisov, dalje pridejo knjigarske vesti in potem bibliografija v ravno istem sporedu, kot popred ocene. V bibliografiji se naštevajo vse knjige, ki so izšle dotičnega meseca, a o katerih še ni prišla ocena ali o katerih radi njihove neznatne vsebine sploh ne bo prišla.

Książka je najvažnejši poljski kritični in bibliografski list in je neizogiben vsakomur, kdor se intenzivneje peča z modernim poljskim slovstvom.

2. **Przevodnik bibliograficzny.** Miesięcznik dla wydawców, Kriggarzy, antykwarzy, jakoteż dla czytających i kupujących książki. Izdaje akademija znanosti v Krakovu, urejuje dr. Vladyslav Vislocki, izhaja 29. leto po enkrat na mesec v obsegu 1¼—2 pol, cena letno 4 krone, s pošto 4.50 kron.

Ta list prinaša jako natančno znanstveno bibliografijo poljskega slovstva dotičnega meseca, toda nobenih ocen. Služi torej bolj knjigarjem, antikvarjem in založnikom, drugim pa le, ako so z poljsko literaturo že dobro znani.

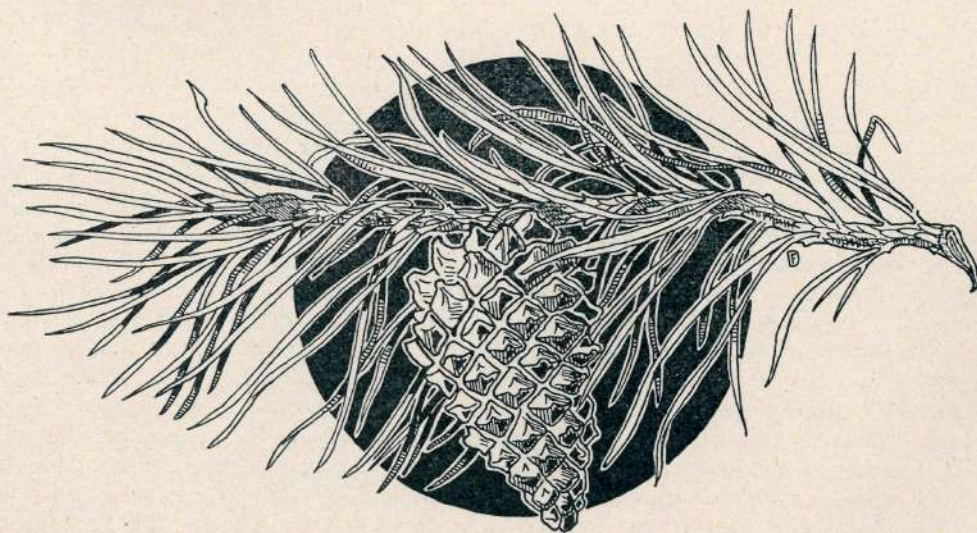
3. **Przegląd bibliograficzny** kniggarni Gebethuera i Volffa v Varšavie. Miesięcznyk da czytający publiczności. Izhaja štirikrat na leto na 24 ali pa 36 straneh, razdaja se brezplačno, s pošto samo, ako se povrne poštnina. To je pravzaprav katalog največje poljske knjigarne, ki je pa tako dobro urejevan, da ima tudi bibliografsko vrednost.

4. **Przevodnik naukowy i literacki.** Dodatek do „Gazety Lwowskiej“. Odgovorni urednik Adam Krechnowiecki, izhaja 24. leto po enkrat na mesec na šestih tiskovnih polah (96 strani)

v Lvovu kot priloga uradnega dnevnika Gazeta Lwowska, naročnina letno 8 kron, naročniki dnevnika dobe ga kot prilogo brezplačno. Ta list je lepo opremljen in ima dobre obširnejše članke iz poljske politične in kulturne zgodovine. List ni to, kar pove njegovo ime „Znanstveni in slovstveni sprevednik“ ampak je pravzaprav samo strokoven zgodovinski list. Članki so navadno aktualni, zanimivi in temeljiti.

5. **Krytyka.** Miesięcznik poświęcony sprawom społecznym, nauce i sztuce. Izhaja osmo leto po enkrat na mesec v Krakovu, urednik Wilhelm Feldmann, stane na leto 12 kron, posamezne številke obsezajo po šest tiskovnih pol. Vsebina se deli na sledeče oddelke: 1. Kulturne zadeve, 2. Politika, 3. Socialno vprašanje, 4. Poezija, 5. Novele in drame, 6. Slovstvo, 7. Od meseca (mesečni pregled poljskih in tujih listov), 8. Znanstvena in slovstvena poročila. „Krytyka“ se razteza torej čez jako obširno polje. Njena glavna prednost je dober pregled časopisja, zlasti tujega, nepoljskega, v katerem zaznamenuje vsak važnejši članek o poljskih zadevah ali sploh v takih stvareh, ki morejo zanimati Poljaka. „Krytyka“ je pisana v modernem in v socialističkem duhu in kot taka ne priznava nobenih temeljev obstoječega družabnega reda. Sodelujejo nekateri najbolj sloveči „moderni“ poljski literati, kakor: Stefan Żeromski, St. Przybylszewski, Vaclav Sieroszewski; prof. Baudouin de Courtnay; I. Stosaszewska; Leopold Staff; Ostap Ortvin; dr. V. Slovaczevski i. t. d.

(KONEC SLEDI.)

in srečo, ki pa ji je, kakor tudi že toliko drugim, donesla le sužnost in bedo!

To je sklepni akord Bourgetove „Razporoke“. Prevod je gladek in se skrbno oklepa originala, da bi izrazil vse njegove finese. Svetoval bi pa, da naj se krstna imena slovenijo. V slovenskem prevodu naj bi se namestu Jeanne čitalo Ivanka, mesto Berthe — Berta, le rodbinska imena naj bi ostala neizpremenjena v „Leposlovni knjižnici“, ki je namenjena inteligentnemu občinstvu; v „Ljudski knjižnici“ naj bi se pa tudi rodbinska imena če ne slovenila, pa vsaj fonetično prepisala v slovenski pravopis, ker to jako olajša čitanje.

„Razporoka“ ni berilo za ono ljudstvo, ki še ne pozna rafiniranih sredstev, s katerimi se bore nasprotniki krščanstva proti nerazvezljivosti zakonske zveze. Zdravilo se daje bolnikom, ne zdravim. A one izobražence, ki so z blestečimi svobodoljubnimi utopijami srkali tudi njihov strup in so izgubili čut za prirodni zakon in za neutešljivo potrebo človeške družbe po posvetitvi prvega in najvažnejšega družabnega organizma, ki je sreča možu in ženi in zibelka prihodnjega rodu, one častivce tujine naj ta pretresljiva zgodba razporočene žene opominja, da ni dobro za naš narod to, kar je drugod že bilo ljudstvu v pogin in nesrečo!

Dr. E. Lampe.

Ksaver Meško: **Mir božji**. V Ljubljani, 1906. Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg. Strani 188. Meško govori zopet prav od srca „soročnim srcem, čakajočim, hrepenečim, trpečim, ljubečim z ljubeznijo božjo . . .“ Mehke in božajoče so njegove besede, dekliško-sanjave in polne preišljivoče melanholije, v kateri pripoveduje, kako je našel „mir v odpovedi, mir tudi v trpljenju, mir v usmiljenju, mir v čisti in očiščeni vesti in mir v miru božjem, velik, sladak mir pod okriljem onega Velikega, čigar mogočna roka piše nas vseh usodo od vekomaj in do konca naših revnih dni . . .“ Meškovo življenje je čisto notranje, njegova dejanja so le v čuvstvih, in vsa zunanost se preliva v žarkih skrivnostne trepetajoče luči, njegovo dušo napolnjuje z mehko, tajnostno svetlobo. Spomini iz mladosti, sočutne misli na znanke in na znanke iz najožjega prijateljskega kroga, meditacije o tugi in sladkosti onega bremena, ki ga nosi zemljan na grešni grudi do svojega zadnjega počitka, tolažba, ki seva skozi solze do bridkosti polnega srca — to je Meškov svet, v katerem išče miru božjega. Slika se vrsti za sliko, kakor bi plavala v eternih valovih pojemajoče zarje, in ta skrivnostni, omiljeni in s prozornimi tančicami zastrti kolorit je ona

tajna sila, ki dela Meškove črtice prikupne in prijetne. Moč velike vere opazuje v majhni deklici, ob skromni vaški cerkvi gleda neizmerno veličastnost mističkih sil, ob samotni kapelici v gozdu gleda pestro mnogovrstnost človeškega življenja. Ta ljubezen do vsega, kar je majhno in slabotno, prehaja v sladkobno ginjenost, ki se razliva nad celo knjigo kot njen glavni motiv. Le iz daljave se prikaže v knjigo zunanji svet s svojimi velikimi boji in grehi; le s praga svoje kapelice gleda pisatelj mikavno umazanost, ki vlada tam zunaj in moti božji mir prav do praga njegovega svetišča. A on ji zapre pot, zapre oči pred njo in se s solzno resignacijo obrne nazaj v svoj mir. Meško je razvrstil dvanajst črtic tako, da se v njih zasleduje neki red, četudi le prav rahel in ohlapen. Najboljša je brez dvoma črtica „O človeku, ki se je vračal“, ker je tudi stvarno najboljše zasnovana in izvedena. Za Meškov genre najznačilnejša je „Poglavje o Mimici“, kjer opisuje sentimentalno in nezrelo srednješolsko ljubezen z njeno sanjavo idealnostjo in bridkim razočaranjem. Kot umetnik se pa kaže Meško v tenkočutnem popisovanju narode, ki jo gleda v mističkem svitu nežnega sočutja in tedaj mu zveni beseda kakor Eolova harfa v božajočih, tajnostno kopnenje dihaajočih akordih. Vedno pa se obrne zopet nazaj v svoj notranji mistički svet, kakor tudi sklepa svojo knjigo:

„Ko sem ponižan od življenja, ko sem upognjen in potrtn od prevar in trpljenja, poklekam v tihih nočeh pred znamenje križa, da zaprosim Spasitelja tolažbe in miru. In glej, ob nemirno trepetajoči svetlobi svečini se razjasni trpeče lice Zveličarjevo, oči se mu upro z veliko, vse odpuščajočo, vse z očetovsko skrbjo objemajočo ljubeznijo v me, na ustnah mu zatrepeta mehki izraz vse obsegajočega usmiljenja in sočutja in kakor bi tolažil bolno dete, mi govori nežno in ljubeče:

Pax!

In v moje srce lije tolažilno tih mir —
 . . . Mir božji . . .“

Tako je našel Meško svoj mir. Kakor molitev se bere njegova knjiga, molitev mehke, ranjene duše, ki trpi v hrepenenju in se tolaži v odpovedi.

Dr. E. L.

PREGLED POLJSKIH ČASOPISOV.

(KONEC.)

6. **Biblioteka Warszavska**. Pismo poświęcone nauce, literaturze, sztukom i sprawom społecznym. Izhaja po enkrat na mesec

po najmanj na 12 tiskovnih polah (192 straneh), toda navadno jih je veliko več in ima poleg tega še priloge. Izdajatelj in odgovorni urednik je sloveči poljski magnat grof Adam Krasinski. Njen program je: I. filozofija; II. zgodovina; III. sociologija, gospodarstvo, pravo; IV. pedagogika in jezikoslovje; V. slovstvo; VI. slovstvene študije; VII. prirodznanstvo; VIII. kritika; IX. umetnost; X. kronika tujezemski o znanstvenem, umetniškem, socialnem, gospodarskem gibanju; XI. mesečna kronika; XII. znanstvene in bibliografske novice. Naročnina znaša na leto 10 rubljev, posamezna številka 1 rubelj. Naslov: Administracija „Biblioteke Warszawskiej“, ulica Krakowskie Przedmiescie Nr. 5.

To je najstarejši poljski časopis, ki še obstoji in je tudi sedaj še eden najboljših in najvažnejših. Po trije in trije zvezki tvorijo eno knjigo. Duh „biblioteke varšavske“ je miren, znanstven, visoko kulturn, vže po svojih tradicijah bolj konservativen. Ozirati se mora tudi na težavne ruske literarne razmere in na strogo cenzuro.

7. Przegląd polski pismo naukowe i literackie. Izhaja v Krakovu štirideseto leto po enkrat na mesec na 10—12 polah v osmerki. Urednik profesor dr. Jerzy Mycielski. Naročnina na leto 32 kron za vse vrste učitelje in duhovnike pa 24 kron. Pismo se peča, kot pove naslov z znanostjo in s slovstvom, toda ne z eksaktnimi vedami ampak v prvi vrsti s filozofijo, zgodovino, literarno kritiko, politično vedo i. t. d. Urejevan je jako skrbno, visoko znanstveno, v duhu konservativnem in katoliškem v struji krakovskih „Stanczykov“. „Przegląd polski“ je znanstveni in literarni pendant dnevnika „Czas“. Ob-

širna in temeljita je njegova „kronika literacka“, tudi ima izvrstne dopise iz raznih poljskih zemelj in iz tujine. Tudi kdor se z njegovo strogo konservativno in aristokratsko smerjo ne strinja, bo našel v njem veliko zanimivega.

8. Tygodnik illustrowany. Izdaje knjigarna Gebethuer in Wolff v Varšavi, urejuje dr. Jožef Wolff, izhaja po enkrat na teden na 24 straneh cele pole. Naročnina stane v Varšavi 8 rubljev, s pošto 12 rubljev. Vsak mesec prinaša v prilogi dela poljskih pisateljev. Doselej je izšlo tega lista 2448 števil. „Tygodnik illustrowany“ je največji in najvažnejši poljski leposlovni in umetniški list. Vanj pišejo prvi poljski pisatelji, ima jako veliko krasnih ilustracij, tudi aktualne članke in politični pregled. Navadnemu meščanu nadomesti edini „Tygodnik“ vse druge politične liste in splošne revije. Znanstvenih člankov ne prinaša, obširno se pa peča z vsemi vejami umetnosti.

9. Kraj. Izhaja v Peterburgu vsak teden enkrat. Naslov: Redakcyja i administracyja „Kraju“, St. Petersburg, kanał Jeketyrjanski Nr. 82. Naročnina brez poštnine na leto 7 rubljev, s pošto izven Rusije 12 rubljev. „Kraj“ je izmed najvažnejših in najresnejših poljskih listov. Pisan je v duhu katoliškem, konservativnem in zagovarja sporazumljenje z Rusijo. Radi njegove „ugodove“ politike so mu radikalni narodni poljski krogi neprijazni. Vsaka številka ima po 20 strani velike oblike v treh vrstah. „Kraj“ je „revija“ ali obzornik v pravem pomenu besede, prinaša vedno točna in dobra poročila o vsem, kar zamore zanimati Poljaka. Veliko pozornost posveča nemškemu „Drang nach Osten“ in kaže živejše zanimanje za slovanstvo.

Naše slike. Slika „Pro patria“, ki smo jo priobčili v zadnji (11.) številki našega lista, ni delo Jurija Šubica, ampak Janeza Šubica, kakor nam javlja gospod ravnatelj Ivan Šubic, ki je bil prisoten, ko je Janez Šubic izdeloval sliko. Dokaz temu

je tudi tehnika slike in signatura JS. Slika je bila namenjena za vestibul umetniško-obrtnega muzeja v Kaiserslauternu, kjer je bil Janez Šubic profesor.